

УДК 75.4(4УКР)

Сергій ГОРОДИНСЬКИЙ,
викладач факультету
фізичної культури та здоров'я людини
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

Наталія КУЛІШ,
старший викладач кафедри внутрішньої медицини,
фізичної реабілітації та спортивної медицини
Буковинського державного медичного університету

ПРОБЛЕМИ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАЦІВНИКІВ ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

У статті розкрито проблему кадрового забезпечення системи освіти молодими фахівцями – її значне «омолодження», підготовка, всебічний розвиток та тісний зв'язок із розвитком інноваційних технологій. Пропонуються шляхи вирішення проблеми підняття престижу професії та фінансового стимулювання

Ключові слова: фізична культура, кадрове забезпечення, професійна діяльність

В статье раскрыта проблема кадрового обеспечения системы образования молодыми специалистами — их значительное «омоложение», подготовка, всестороннее развитие и тесная связь с развитием инновационных технологий. Предлагаются пути решения проблемы поднятия престижа профессии и финансового стимулирования.

Ключевые слова: физическая культура, кадровое обеспечение, профессиональная деятельность.

In of the article the exposed problem of the skilled providing of the system of education by young specialists — them considerable «rejuvenation», preparation, comprehensive development and willingness to keep pace with development innovative technologies. The of ways of decision of problem are offered due to enhancing the prestige of profession and financial stimulation

Key words: physical culture, skilled providing, professional activity.

Актуальність. Фізична культура є частиною загальної культури та набутком усього народу. Це потужний засіб не лише фізичного вдосконалення та оздоровлення, а й виховання соціальної, трудової, творчої активності громадян. Фізична культура не вичерпується вправами, спортом, гімнастикою, іграми та туризмом: вона включає громадську та особисту гігієну праці, побуту, використання природних сил для загартування, правильний режим праці, відпочинку та харчування.

Систематичні вправи та спорт – це молодість, що не залежить від паспортного віку; це старість без хвороб, оживлена оптимізмом; довголіття і нарешті – здоров'я.

Аналіз розвитку сучасної системи освіти в Україні свідчить, що незважаючи на безліч новацій у системі навчання та виховання, галузі фізичного виховання вони мало стосуються. Навчально-виховний процес все більше перенавантажується предметами, що розвивають тільки розумову діяльність, і при цьому зовсім не враховуються зниження рівня фізичного розвитку сучасної молоді і погіршення стану її здоров'я. У той же час відхилення в навчальній практиці від мети фізичного виховання і зведення його до суто нормативного підходу, що спостерігається в останні роки, не тільки суперечить ідеї формування гармонійно розвиненої особистості, але й підсилює і без того критичний стан здоров'я школярів.

Загальновідомо, що головний фактор ризику захворюваності – це спосіб життя людини, який на 51% визначає стан її здоров'я. Формування належного відношення до свого здоров'я є необхідною умовою оздоровлення суспільства. Його здійснення важливо починати з дитячого садка та школи, адже це єдина структура, через яку “проходить” усе населення країни, а навчально-виховний процес є цілеспрямованим та систематизованим – за його допомогою можна створити умови для збереження і зміцнення здоров'я дитини.

Визначальну роль у вирішенні означеної проблеми виконує сучасна система фізичного виховання, яка поступово стає невід'ємною частиною способу життя, що суттєво впливає на освіту, виховання та здоров'я людини.

На жаль, ефективність фізичного виховання знаходиться на незадовільному рівні і не в змозі задовольнити інтереси і потреби населення. Проведені дослідження свідчать, що 36,4% учнів мають низький рівень здоров'я, 33,5% – нижчий за середній, 22,6% – середній, 6,7% – вищий середнього і лише 0,8% – високий (О. Т. Литвин, 2004). За останні п'ять років на 41% збільшилася кількість учнівської молоді, яка віднесена до СМГ. Зросла група ризику серед найбільш активної частини молоді, що зумовило збільшення (на 63%) кількості неповноправних, які притягнені до кримінальної відповідальності, а кількість тих, що зловживали наркотиками, збільшилась на 60%.

Із кожним роком збільшується кількість випадків смертності дітей на уроках фізкультури, що свідчить про існування проблем в організації системи фізичного виховання та низький рівень здоров'я дітей.

Наукові дослідження, проведені Інститутом педіатрії, акушерства і гінекології НАМН України і Сумським педагогічним університетом, засвідчили, що лише 30% дітей можуть виконати нормативи фізичної підготовки на уроках фізичної культури і тільки у 18-24% процеси відновлення функціонального стану організму після виконання нормативів відбуваються без шкоди для здоров'я (<http://www.gov.ua/main.php>).

Спеціалісти звертають увагу на необхідність кардинальної перебудови навчально-виховного процесу загальноосвітніх навчальних закладів,

упровадження інноваційних підходів у систему навчання з урахуванням психофізіологічних закономірностей розвитку дитини.

У розв'язанні сучасних проблем фізичного виховання і спорту провідну роль виконує вчитель, який отримав відповідну підготовку для здійснення освітньо-виховної, тренувальної та оздоровчої діяльності.

Метою статті є аналіз шляхів та засобів удосконалення змісту і методики освіти та виховання майбутніх учителів, тренерів-викладачів та інших фахівців галузі фізичного виховання і спорту. Практичне вирішення цих завдань підвищить вимоги до якості підготовки педагогічних кадрів для системи освіти, подальшого вдосконалення їхньої професійної компетентності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Загальнотеоретичні основи інноваційної діяльності загальноосвітніх навчальних закладів представлені в роботах В. С. Лазарева (2002), Л. Ващенко (2004), Л. І. Даниленко (2004), Т. Сиротенко (2005).

Методологія та конкретні шляхи підвищення ефективності системи фізичного виховання молоді здійснюються у наступних напрямках – удосконалення нормативної бази (І. Бакіко (2002), М. М. Булатова, А. Т. Литвин (2003), Т. Ю. Круцевич (2006)); перегляд критеріїв ефективності системи фізичного виховання (О. С. Куц (2002), В. М. Платонов (2006), М. М. Булатова (2007)); В. К. Бальсевич (2006), Л. І. Лубишева (2007), В. П. Лук'яненко (2007)); удосконалення системи оцінки фізичної підготовленості (Т. Ю. Круцевич (2006), О. В. Давиденко (2007), В. В. Білецька (2008), І. О. Тюх (2008)); обґрунтування змісту фізкультурно-оздоровчих занять (О. Кругляк (2000), А. В. Віндюк (2002), І. І. Вовченко (2003), О. В. Шиян (2004), О. Д. Дубогай (2005), В. П. Семененко (2005), О. О. Власюк (2006), Н. Карачевська (2007)); організаційно-методичне забезпечення фізкультурно-оздоровчих занять (І. О. Когут (2003), В. Кашуба (2006), Н. М. Гончарова (2008)).

Компетентнісний підхід у системі вищої освіти є предметом наукових досліджень таких вчених, як Г. Гавришак, Н. Дворнікова, І. Родигіна, К. Савченко, С. Сисоєва, О. Ситник, Г. Терещук та ін.

Результати досліджень російських і українських учених (А. В. Єгорової, І. В. Каліш, С. В. Крисюка, Т. І. Сущенко, А. І. Щетинського) доводять, що сучасна післядипломна педагогічна освіта педагогів також потребує системного реформування, приведення у відповідність до принципів змін, що відбуваються у процесі модернізації системи освіти.

Виклад основного матеріалу. Хорошим учителем може бути не кожен, адже майстерності у дидактично-виховній роботі досягають далеко не всі. Сучасне суспільство вимагає від системи вищої педагогічної освіти професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури, що володіють фундаментальними знаннями, вміннями та навичками; здатні творчо підходити до вирішення неординарних питань; бути конкурентоспроможними на ринку праці.

Надзвичайно важливим є створення ідеальної моделі вчителя нової епохи, педагога майбутнього, який відповідав би новим освітнім вимогам.

У зв'язку з цим учитель фізичного виховання повинен здійснювати і координувати дії в галузях:

- 1) планування – накреслення загальної програми й плану роботи навчального закладу щодо фізичного виховання, спорту, рекреації й туризму;
- 2) організації роботи на занятті та у вільний від навчання час;
- 3) взаємодії з дирекцією навчального закладу й педагогічним колективом у прагненні створити оптимальні умови для фізичного виховання й здорової поведінки молоді;
- 4) співпраці з батьками, локальним середовищем, владою самоврядування, спортивними клубами, центрами рекреації й туризму та іншими організаціями, що діють на даній території;
- 5) піклування щодо стану спортивного обладнання й дидактичних матеріалів.

На сучасному етапі розвитку суспільства одним із завдань, що висувуються перед навчальними закладами, є удосконалення підготовки педагогічних кадрів для сучасної, орієнтованої на європейські стандарти загальноосвітньої школи. Тому проблема професійної підготовки майбутнього вчителя є досить актуальною та знаходить зацікавлення серед науковців і практиків.

Сучасний стан підготовки вчителів у системі освіти характеризується збільшенням загальної кількості педагогічних працівників освітніх установ, порівняно з попереднім роком, майже на 5%. Разом з тим, істотно зменшився відсоток педагогів-чоловіків, що пояснюється насамперед низьким рівнем заробітної плати. Поступово зростає відсоток педагогічних працівників, які мають вищу освіту, проте майже на 2% зменшилася кількість молодих педагогів (у віці до 30 років). Значно зросла кількість педагогів пенсійного віку, що є наслідком неефективної соціальної політики й оплати праці в галузі освіти. Тенденція заняття вакансій педагогами пенсійного віку сьогодні є предметом стурбованості Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України та місцевих органів управління освітою.

Із метою подолання ситуації, що склалася, зусилля уряду насамперед спрямовуються на вирішення кадрового питання шляхом поетапного збільшення заробітної плати педагогічних працівників та рівня їх соціального захисту.

Зважаючи на зміни пріоритетів в освіті, у процесі підготовки фахівця (магістра) до професійної діяльності акценти необхідно ставити не на здобутті декларативних знань, а на технологічні знання інноваційного характеру, що спрямовані на розвиток системного мислення. Саме з позицій демократії необхідно розглядати підготовку фахівців для системи освіти, оскільки специфіка освіти як соціального інституту вимагає від педагога системного вивчення дитини у форматі просування її в межах обраної індивідуальної освітньої програми.

Фізичне виховання в системі освіти здійснюється штатними фахівцями фізичного виховання дошкільних установ, учителями і викладачами фізичної культури загальноосвітніх шкіл та професійно-технічних закладів освіти,

викладачами фізичного виховання вищих навчальних закладів освіти, тренерами дитячо-юнацьких спортивних шкіл, інструкторами, працівниками управлінських структур.

Разом із тим, у практичній підготовці майбутніх педагогів фізичної культури у навчальних закладах існує низка проблем: організація та проведення науково-дослідної роботи; оволодіння методиками й інноваційними технологіями роботи з обдарованою молоддю, дітьми з особливими потребами, діагностичними методиками інтелектуального розвитку учнів. Крім того, існує не менш складна проблема кадрового забезпечення системи освіти компетентними молодими фахівцями – збільшення їх кількості, стимулювання та підготовки до вирішення сучасних завдань на високому професійному рівні.

Спеціалісти з галузі фізичної культури та спорту повинні досконало володіти матеріалами практичних розділів, якими вони користуються на навчальних і позанавчальних практичних заняттях із фізичного виховання.

Засвоєння практичного матеріалу базового компонента програми повинно ґрунтуватися переважно на використанні технології загальної професійно-прикладної підготовки, а елективних компонентів – на загальних науково обґрунтованих положеннях методики фізичного виховання; оздоровчого компонента – на використанні ідей, принципів, засобів і методів оздоровчого тренування, що передбачає підвищення загальних резервних можливостей організму.

Висновки. Важливим аспектом формування зваженої кадрової політики в галузі освіти є питання підвищення престижності професії працівників фізичної культури та спорту в навчальних закладах та фінансового вирівнювання оплати праці педагогів загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладів. Для цього необхідно розробити механізми удосконалення структури оплати праці педагогічних працівників, створити систему дієвих матеріальних, моральних, психологічних стимулів їх творчого зростання.

На нашу думку, ефективному функціонуванню державної системи кадрового забезпечення сфери фізичного виховання дітей і молоді сприятимуть:

- щорічне замовлення Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України необхідної кількості фахівців фізичного виховання;
- створення системи стимулів і спеціальних гарантій щодо професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту;
- підвищення педагогічної майстерності і творчої активності фізкультурних кадрів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / О. А. Дубасенюк, О. В. Вознюк. – Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.

2. Каліш І. В. Організаційно-педагогічні умови підвищення кваліфікації педагога додаткової освіти : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. пед. наук / Каліш Ігор Васильович. – М., 2000. – 22 с.

3. Крисюк С. В. Підвищення кваліфікації педагогічних кадрів як система / С.В. Крисюк // Педагогіка і психологія. – 1995. – № 2. – С. 37-47.

4. Нагач М. В. Підготовка майбутніх учителів у школах професійного розвитку в США : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец.13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / М. В. Нагач. – К., 2008. – 21 с.

5. Наказ МОН України «Про затвердження змін до Переліку напрямів спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями» № 363 від 16 червня 2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua>.

6. Савчук С. До питання про оздоровчі технології фізичного виховання студентів / С. Савчук, А. Хомич // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. – № 2 (10). – С. 38-41.

7. Сущенко Т. І. Основи позашкільної педагогіки : посіб. клас. керівників, педагогів позашкл. установ / Т. І. Сущенко. – Мн. : Бел. наука, 2000. – 221 с.

8. Філімонов В. І. Бокс. Педагогічні засади навчання і вдосконалення / В.І.Філімонов. – М. : Інса, 2001. – 400 с.

Дата надходження до редакції: 17.12.2012 р.